

Politiek en ruimte

Opgave 1 – Kroatië in de Europese Unie?

Gebruik bron 1 van het bronnenboekje.

In 2007 traden Bulgarije en Roemenië toe tot de Europese Unie. Volgens sommigen had dat voorlopig de laatste uitbreiding moeten zijn. Landen die nu nog onderhandelen met de EU zijn vooral landen die vroeger bij Joegoslavië hoorden.

- 1p 1 Geef vanuit de politieke dimensie een argument voor verdere uitbreiding van de EU met landen die vroeger bij Joegoslavië hoorden.

Stelling: Gezien de huidige samenstelling van de EU is het onhoudbaar om Kroatië toetreding tot de EU te weigeren.

- 2p 2 Geef twee argumenten hiervoor vanuit de sociaal-culturele dimensie.

Een veel gebruikt argument tegen de toetreding van nieuwe lidstaten is dat het vooral om minder welvarende gebieden gaat dan de landen die recentelijk zijn toegetreden.

- 2p 3 Beargumenteer met behulp van een statistisch gegeven in de Grote Bosatlas waarom ten aanzien van Kroatië dit argument tegen toetreding niet erg sterk is.

- 2p 4 Beredeneer met behulp van gegevens uit de statistiek in de Grote Bosatlas of Kroatië een goede aanvulling voor de vergrijzende Europese Unie zou zijn.

Opgave 1 – Kroatië in de Europese Unie?

bron 1

Toetreding Kroatië tot de Europese Unie

Kroatië is sinds juni 2004 kandidaat-lidstaat van de EU. In oktober 2005 zijn de onderhandelingen met het land geopend. Dit had al in maart 2005 kunnen gebeuren als Kroatië volledige medewerking aan het Joegoslaviëtribunaal had verleend.

Voordat Kroatië kan toetreden tot de EU moet het land voldoen aan de toetredingscriteria. Deze zijn in februari 2008 vastgesteld. Belangrijke knelpunten voor Kroatië zijn het terugkeerbeleid voor vluchtelingen, de rechten van minderheden en de corruptie. Tevens staat de vrijemarkteconomie er nog in haar kinderschoenen. Ook hebben overheid, bedrijfsleven en andere organisaties investeringen en training nodig om goed met de Europese regelgeving om te kunnen gaan. Kroatië hoopt toe te treden in 2009, de Europese Unie heeft echter nog geen datum vastgelegd.

vrij naar: <http://www.europa-nu.nl>

Opgave 2 – Onafhankelijkheidsstrijd Karen in Myanmar (Birma)

Gebruik de bronnen 2 en 3 van het bronnenboekje.

De verschillende bevolkingsgroepen in Myanmar hebben zich in de loop van de jaren verzet tegen de militaire dictatuur en gestreden voor autonomie.

In de eerste grondwet, die dateert van vóór de militaire dictatuur, maar die nooit in werking is getreden, werd de verschillende volken grote zelfstandigheid binnen hun eigen woongebied beloofd.

- 2p 5 Met welk begrip wordt deze grote zelfstandigheid binnen het eigen woongebied aangeduid? Welke staatsvorm past hier het beste bij?

Stel dat de Karen een grote mate van zelfstandigheid binnen Myanmar zouden krijgen.

- 2p 6 Beredeneer waarom de regering van Thailand daar waarschijnlijk tegen zou zijn.

De internationale kritiek op de militaire dictatuur is groot. Een economische boycot treft echter vooral de bevolking die toch al veel te lijden heeft. Vaak spelen de Verenigde Naties (VN) in dergelijke conflicten een bemiddelende rol.

- 2p 7 Beredeneer waarom de ASEAN een groter effect op de binnenlandse situatie in Myanmar zou kunnen hebben dan de VN.

Er zijn veel etnische groepen in Myanmar die ieder voor zich strijden tegen de militaire dictatuur. Met name de Karen bieden veel verzet.

- 2p 8 Geef een kenmerk van de **site** en een kenmerk van de **situation** van het woongebied van de Karen, die ertoe bijdragen dat de Karen de strijd tegen de militaire dictatuur zo lang kunnen volhouden.

Opgave 2 – Onafhankelijkheidsstrijd Karen in Myanmar (Birma)

bron 2

Karen in Myanmar (voorheen Birma) op de vlucht voor dictatuur

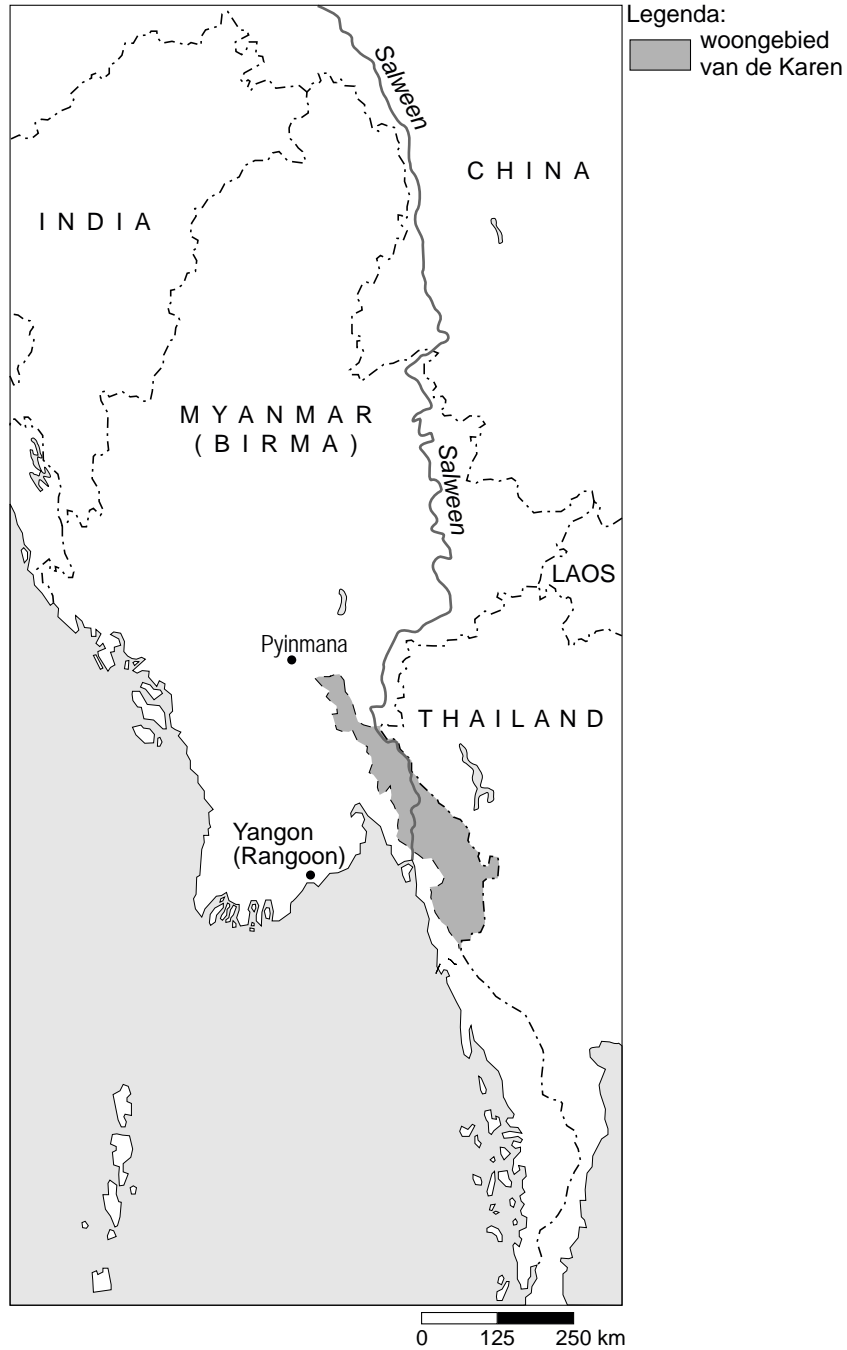
De oorlog in Myanmar begon niet lang na de onafhankelijkheid in 1948. De etnische minderheden van Myanmar vechten al jarenlang voor hun recht op zelfbeschikking. Het nationale bevrijdingsleger van de Karen is de belangrijkste verzetsgroep die nog steeds gewapend verzet biedt tegen het regeringsleger en strijdt voor meer autonomie.

De Karen zijn een bergvolk dat in onder andere Thailand, Myanmar en Laos woont. Veel Karen uit Myanmar zijn de grens met Thailand over gevlucht. De Thaise regering heeft ze nog geen vluchtelingenstatus gegeven, waardoor bekende organisaties zoals het Rode Kruis en de UNHCR geen bevoegdheid hebben in deze kampen. De militaire dictatuur in Myanmar brandt regelmatig de kampen net over de grens van Thailand plat.

vrij naar: de Volkskrant, 22 mei 2007 en Wikipedia

bron 3

Myanmar (Birma)

vrij naar: <http://www.pbs.org>

Opgave 3 – Fusie van Abcoude, Breukelen, Loenen en De Ronde Venen

Gebruik de bronnen 4 en 5 van het bronnenboekje.

- De gemeente Maarssen wordt in de indeling van bron 4 buiten de herindeling gehouden.
- 1p **9** Geef met behulp van kaart 60B (53e druk: 64B) een reden waarom de provincie Utrecht Maarssen niet wil betrekken bij deze regionale herindeling.

- De gemeenteraad van Breukelen stelde voor Breukelen en Loenen samen te voegen. Een samenvoeging van Breukelen en Loenen gaat de provincie Utrecht niet ver genoeg.
- 2p **10** Leg uit waarom de provincie samenvoeging van alleen Breukelen en Loenen afwijst. Ga daarbij uit van Breukelen en Loenen.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolg relatie bevatten.

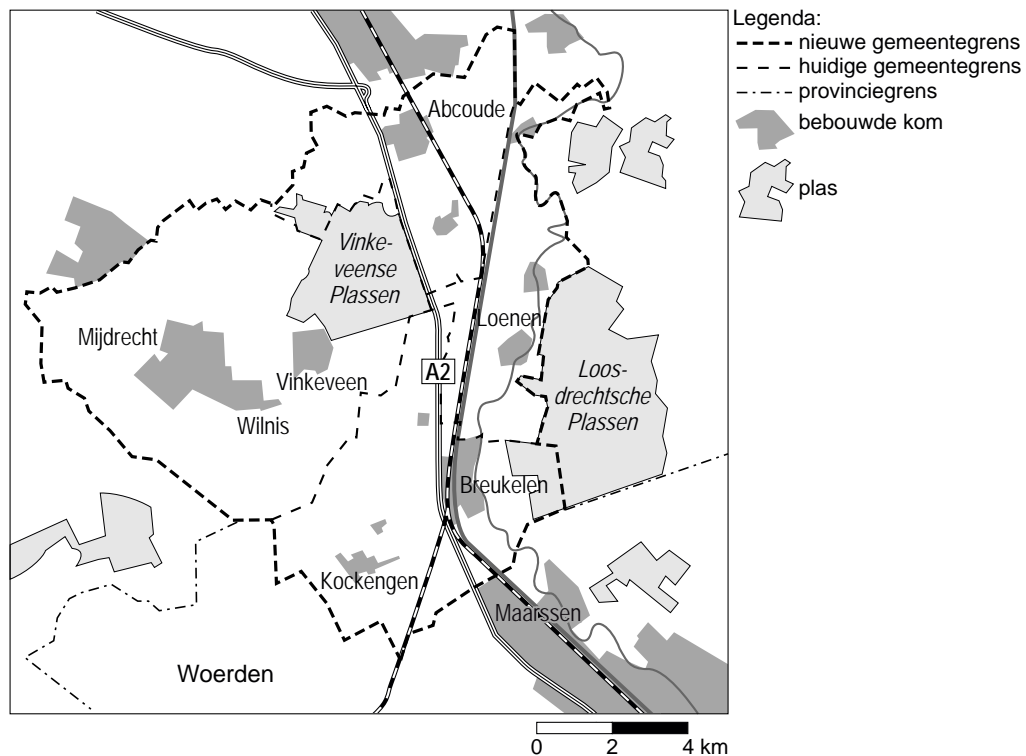
- Niet alleen het Rijk en de Provincie zijn voorstander van gemeentelijke herindeling in het Groene Hart, maar ook natuur- en milieuorganisaties.
- 2p **11** Geef twee redenen waarom de natuur- en milieuorganisaties voorstander zijn van gemeentelijke herindeling in het gebied.

Opgave 3 – Fusie van Abcoude, Breukelen, Loenen en De Ronde Venen

bron 4

Eén van de door de provincie Utrecht voorgestelde varianten voor herindeling in 2010: één Groene Hartgemeente

Samenvoeging van Abcoude, Breukelen, Loenen en De Ronde Venen tot één nieuwe Groene Hartgemeente (66.000 inwoners). De positie van Maarssen als zelfstandige gemeente, blijft ongewijzigd.

vrij naar: notitie herindeling Vecht- en Plassengebied, provincie Utrecht

bron 5

Inspraakreactie van de inwoners van Kockengen

De bewoners van Kockengen voelen niets voor de herindeling die is voorgesteld door de provincie. De meeste inwoners van Kockengen willen bij Woerden horen (61,6%). Als reden om voor Woerden te kiezen wordt genoemd dat Woerden een echte Groene Hartgemeente is, die zich ook inzet voor het groen houden van het Groene Hart. Een ander argument is de oriëntatie van inwoners van Kockengen op Woerden voor winkels, voortgezet onderwijs, ziekenhuis en dergelijke. Ten slotte wordt gewezen op het goede kernenbeleid van Woerden. Deze gemeente heeft ook de kernen Kamerik en Zegveld binnen de grenzen en deze kernen krijgen voldoende aandacht van Woerden.

vrij naar: notitie herindeling Vecht- en Plassengebied, provincie Utrecht

Migratie en mobiliteit

Opgave 4 – Migratie per gemeente

Gebruik de bronnen 6 en 7 van het bronnenboekje.

Vergelijk de bronnen 6 en 7 met elkaar.

Tussen deze twee kaartjes is er overeenkomst wat betreft de vestigings- en vertrekcijfers op nationale schaal.

1p **12** Welke overeenkomst is dat?

Zowel de Randstad als Noord-Nederland laten hoge vertrekcijfers zien. De belangrijkste pushfactor bij de Randstad is echter een geheel andere dan die bij Noord-Nederland.

2p **13** Schrijf onder elkaar op je antwoordblad de namen Randstad en Noord-Nederland en zet daar de voor die regio belangrijkste pushfactor achter.

De Waddeneilanden hebben, met uitzondering van Texel, hoge vertrekcijfers. Vooral jongeren tot ongeveer 25 jaar verlaten deze eilanden.

2p **14** Beredeneer met gebruikmaking van het begrip 'drempelwaarde' waarom veel jongeren de Waddeneilanden verlaten.

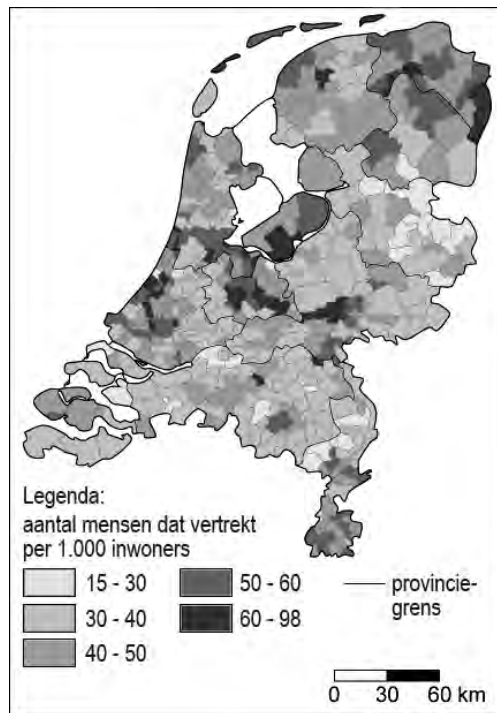
Uit bron 7 valt op te maken dat het vestigingscijfer van de gemeenten in het met de letter A aangegeven gebied afwijkt van dat van de meeste omliggende gemeenten.

2p **15** Beredeneer waarom dit vestigingscijfer afwijkt van dat van de meeste omliggende gemeenten.

Opgave 4 – Migratie per gemeente

bron 6

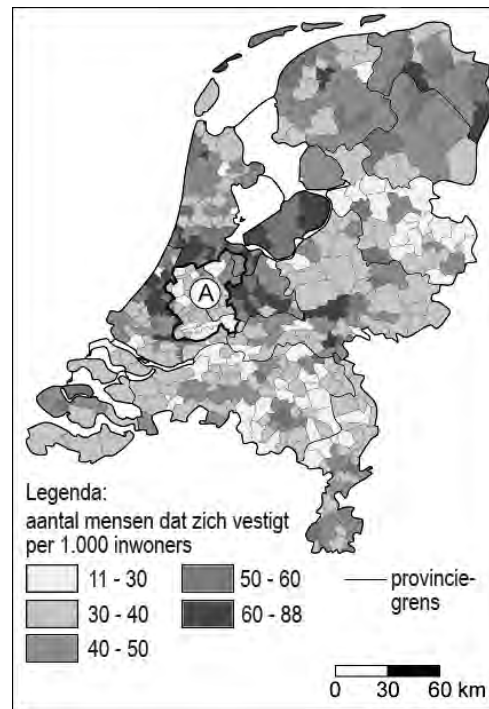
**Vertrekcijfers 2002-2006
per gemeente**

vrij naar: www.zorgatlas.nl

bron 7

**Vestigingscijfers 2002-2006
per gemeente**

vrij naar: www.zorgatlas.nl

Opgave 5 – Vluchtelingen in kaart

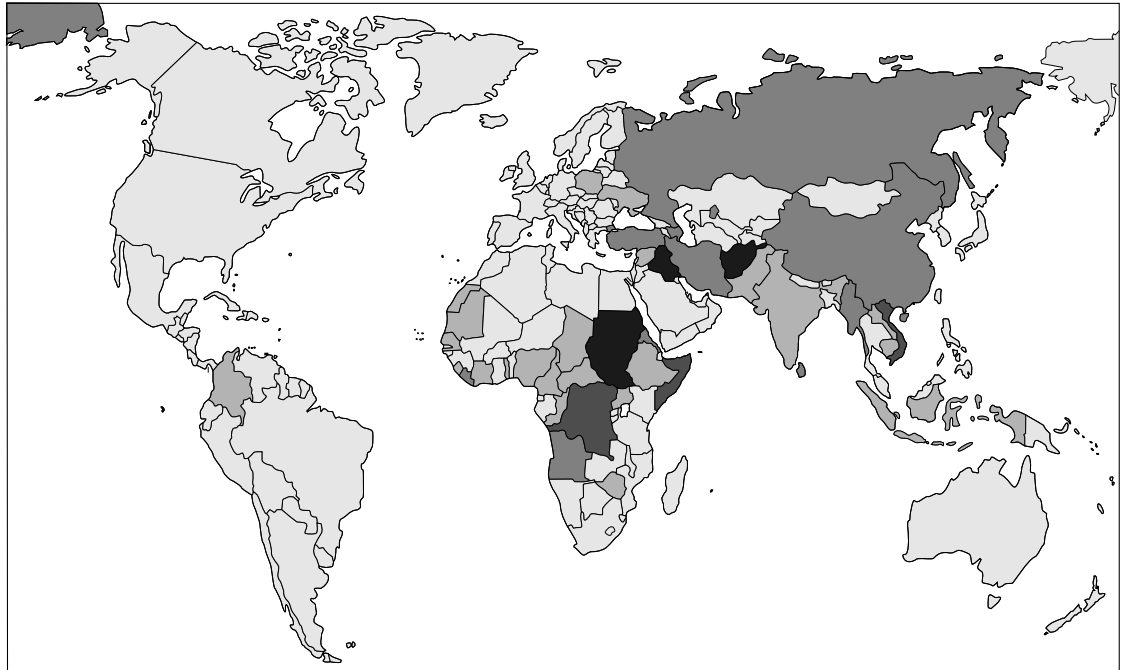
Gebruik de bronnen 8 en 9 van het bronnenboekje.

- In Tanzania bevinden zich veel meer vluchtelingen uit de Democratische Republiek Kongo dan in Burundi en Rwanda.
- 1p **16** Geef met behulp van een kaart uit de atlas een oorzaak waardoor Burundi en Rwanda geen tussenliggende mogelijkheid zijn voor vluchtelingen uit de Democratische Republiek Kongo.
- Hulporganisaties hebben een voorkeur voor opvang van vluchtelingen in de buurlanden.
- 2p **17** Geef twee argumenten vóór opvang in de buurlanden.
- 2p **18** Geef twee argumenten tégen opvang in de buurlanden.
- Duitsland en de VS hebben allebei veel vluchtelingen opgenomen. Toch heeft Duitsland bijna twee keer zo veel vluchtelingen als de VS.
- 2p **19** Geef met gebruikmaking van een begrip uit de interactietheorie van Ullman een mogelijke verklaring voor dit verschil tussen beide landen.
Je verklaring moet een situatiebeschrijving en een algemene regel bevatten.

Opgave 5 – Vluchtelingen in kaart

bron 8

Herkomst van vluchtelingen

Legenda:

aantal vluchtelingen

<10.000

100.000-250.000

>500.000

10.000-100.000

250.000-500.000

vrij naar: <http://www.unhcr.org/statistics>

bron 9

Belangrijkste landen van bestemming van vluchtelingen (eind 2005, in miljoenen)

Pakistan	1,1
Iran	1,0
Duitsland	0,7
Tanzania	0,5
Verenigde Staten	0,4

vrij naar: <http://www.unhcr.org/publ>

Opgave 6 – Vrijetijds mobiliteit

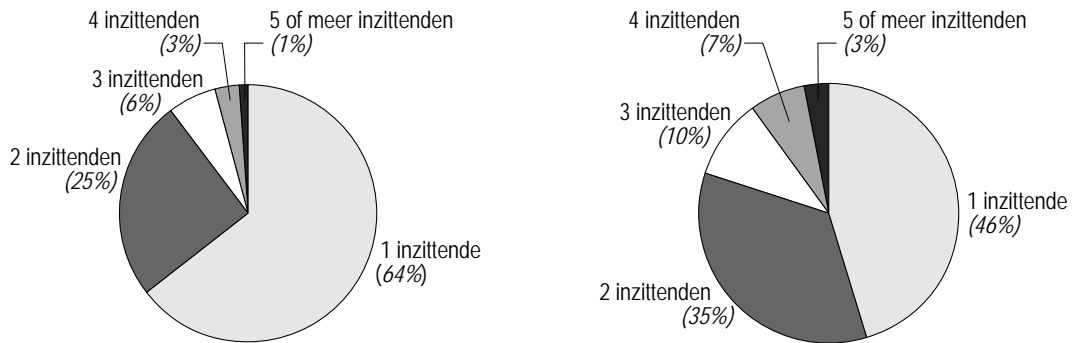
Gebruik de bronnen 10 tot en met 12 van het bronnenboekje.

- 2p **20** Leg uit waardoor het verschil in bezettingsgraad, zoals getoond in beide cirkeldiagrammen van bron 10 wordt veroorzaakt.
Je uitleg moet een oorzaak en een gevolg daarvan bevatten.
- 1p **21** Mag je uit bron 11 de conclusie trekken dat mensen uit stedelijke gebieden bij hun dagtochten meer binnen het gebied van herkomst blijven dan de bewoners van het platteland?
Beargumenteer je antwoord.
- Volgens bron 12 is procentueel gezien het aantal persoonsverplaatsingen in de vrije tijd met het openbaar vervoer het hoogst bij de categorie "cultuur".
- 2p **22** Geef hiervoor een passende redenering.

Opgave 6 – Vrijtijds mobiliteit

bron 10

Bezettingsgraad totaal aantal autoverplaatsingen (links) en autoverplaatsingen in de vrije tijd (rechts), 2004 (in procenten)

vrij naar: Op weg in de vrije tijd, Sociaal en Cultureel Planbureau, april 2006

bron 11

Typen dagtochten waarvoor men langer dan 2 uur van huis is, naar herkomst en bestemming, 2002 (in procenten)

	herkomst: stedelijk gebied		herkomst: platteland	
	stedelijke bestemming	plattelandsbestemming	stedelijke bestemming	plattelandsbestemming
alle dagtochten	82	18	40	60
recreatie in buitenlucht	68	32	15	85
wandelen, fietsen	66	32	25	75
toeschouwer sport	83	17	37	63
recreatief winkelen	90	10	69	31
evenementen	87	13	30	70
attracties	77	23	37	63
uitgaan (horeca)	89	11	31	69
erfgoed	82	18	60	40
podiumkunsten	94	6	53	47
film	97	3	83	17

vrij naar: Op weg in de vrije tijd, Sociaal en Cultureel Planbureau, april 2006

bron 12

Aantallen persoonsverplaatsingen naar vervoerwijzen, 2004 (in absolute aantallen en procenten)

	totaal × miljoen	per auto %	per ov %	per fiets %	lopend %
totaal	17.370	49	5	26	18
vrije tijd	6.613	51	3	22	23
sociale contacten	2.580	62	4	20	13
recreatie	1.320	21	1	17	58
sport	820	54	1	35	9
horeca	316	50	6	21	21
cultuur	103	59	11	18	10
overig	1.474	54	4	22	17
van/naar werk	2.919	58	9	26	4
winkelen	3.735	49	3	28	20

vrij naar: Op weg in de vrije tijd, Sociaal en Cultureel Planbureau, april 2006

Actieve aarde

Opgave 7 – Geologie en klimaat in Nevada (VS)

Gebruik de bronnen 13 en 14 van het bronnenboekje.

Bron 13 geeft een foto weer van een landschap in Nevada. Bron 14 is een geologische doorsnede van ditzelfde landschap. Punt P geeft in de twee bronnen hetzelfde punt weer.

De gesteentelagen aangegeven met de letters A en B in bron 14 zijn niet even oud.

1p **23** Welke gesteentelaag is het oudst? Welke aanwijzing geeft bron 14 hiervoor?

Het gesteente aangegeven met de letter A in bron 14 behoort tot een andere hoofdgroep dan het gesteente aangeduid met de letter B.

1p **24** Tot welke hoofdgroep behoort het gesteente aangegeven met de letter A?

Als je tijdens een wandeling van punt X via P naar Y zou lopen, dan zou je over een korte afstand verschillende soorten gesteente aan de oppervlakte zien.

1p **25** Geef hiervoor de oorzaak.

Op zowel de foto als op de doorsnede is met de letter P hetzelfde punt aangegeven. Punt P ligt nu het hoogst. Dit is echter niet altijd het geval geweest.

2p **26** Beredeneer met behulp van bron 14 waardoor deze opvallende piek in het landschap is ontstaan.

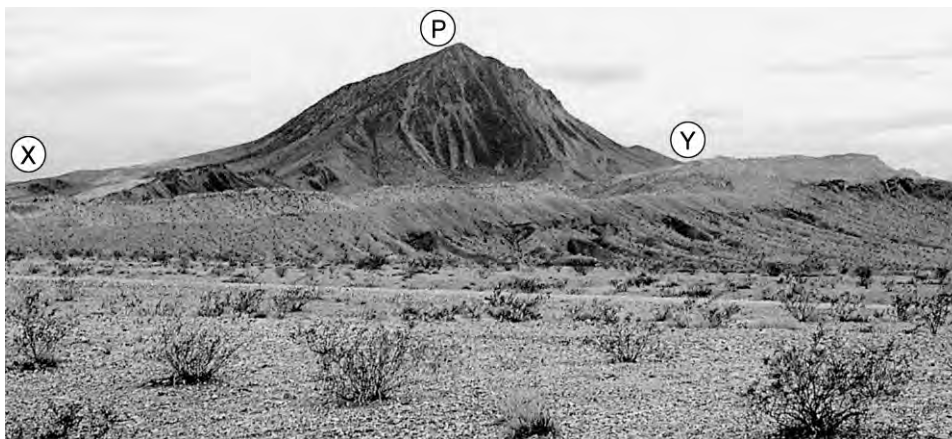
In de staat Nevada liggen langs de breedtecirkel van 40 graden gebieden op korte afstand van elkaar die nogal verschillen in gemiddelde jaartemperatuur en gemiddelde jaarlijkse neerslag.

1p **27** Welke factor is hiervoor vooral verantwoordelijk?

Opgave 7 – Geologie en klimaat in Nevada (VS)

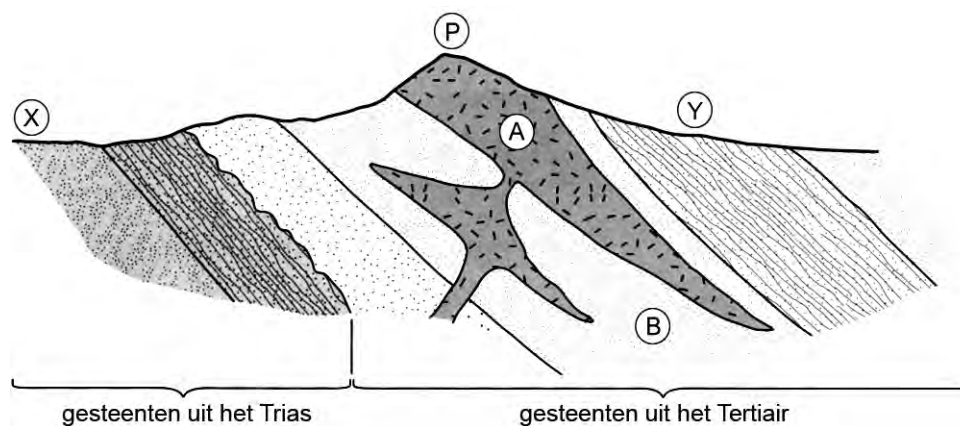
bron 13

Foto van een gebied 30 km ten oosten van Las Vegas (VS)

bron 14

Geologische dwarsdoorsnede van het gebied van bron 13

vrij naar: Tingley, J.V. e.a., *Geologic Tours in the Las Vegas Area*, Nevada Bureau of Mines and Geology, University of Nevada, Reno, 2001

Opgave 8 – Het Groningse aardgas

Gebruik bron 15 van het bronnenboekje.

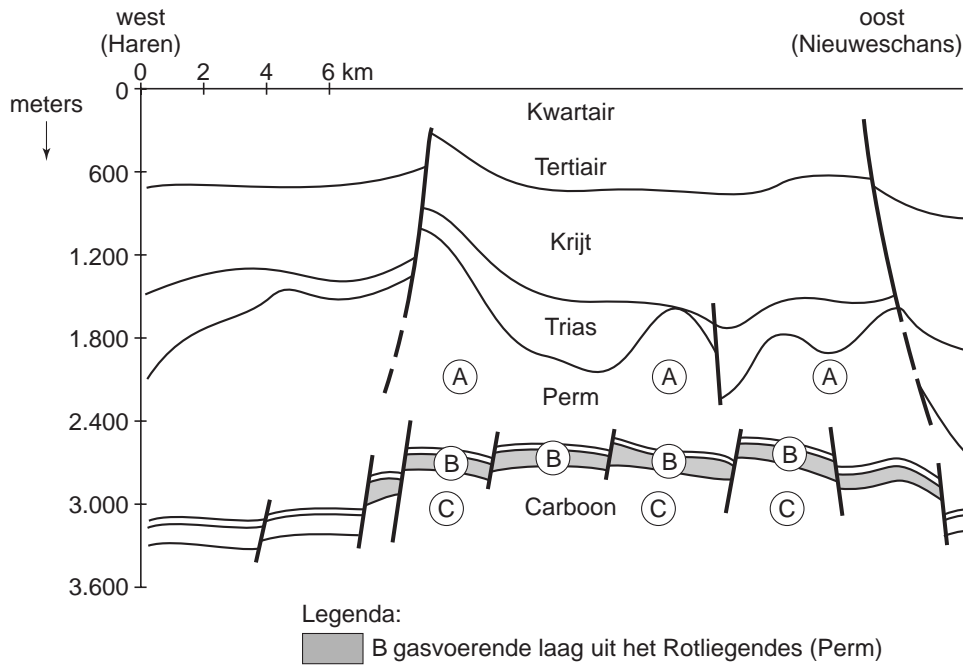
In 1959 werd in het Groningse plaatsje Slochteren één van de grootste aardgasvelden ter wereld ontdekt. De totale oorspronkelijke winbare gasvoorraad van het Slochteren gasveld bedroeg naar schatting 2.700 miljard m³. Deze aardgasvoorraad is te danken aan de bijzondere geologische omstandigheden van dit gebied.

In de perioden dat de lagen A en C (zie bron 15) gevormd zijn, waren de klimaatomstandigheden ter plekke anders dan nu.

- 2p **28** Noteer onder elkaar op je antwoordblad de letters A en C en schrijf achter elke letter het toen in dat gebied overheersende klimaatype.
- 1p **29** Welke eigenschap van gesteentelaag B is van belang voor de aanwezigheid van aardgas in deze laag?
- 1p **30** Welk gesteente in de ondergrond is het brongesteente van het aardgas?
- In de loop van de geologische geschiedenis heeft zich onder laag A een enorme aardgasvoorraad opgehoopt.
- 1p **31** Geef de oorzaak voor deze ophoping.

Opgave 8 – Het Groningse aardgas

bron 15

vrij naar: artikel van H.J. Veenstra, geoloog RU Groningen,
<http://www.noorderbreedte.nl>

Opgave 9 – De uitbarsting van de Nevado del Ruiz in 1985

Gebruik de bronnen 16 en 17 van het bronnenboekje.

De ruim 5.300 meter hoge Colombiaanse vulkaan Nevado del Ruiz barstte op 13 november 1985 uit. Uit de foto van de vulkaan is af te leiden waarom de uitbarsting een modderstroom veroorzaakte die veel mensen het leven kostte.

1p **32** Door welke oorzaak ontstond daar een modderstroom?

2p **33** Beschrijf met behulp van de platentektoniek in **twee** stappen hoe het vulkanisme in de Andes ontstaat.

1p **34** Tot welk vulkaantype behoort de Nevado del Ruiz?

Naarmate het uitgeworpen materiaal bij grote vulkaanuitbarstingen hoger in de dampkring terecht komt, wordt het mondiale effect van zo'n vulkaanuitbarsting op de temperatuur op aarde groter.

3p **35** Welk mondiaal effect wordt bedoeld? Beredeneer waardoor dit effect ontstaat.

Met behulp van monsters uit de doorsnede afgebeeld in bron 17 kan onderzocht worden wanneer de verschillende vulkaanuitbarstingen van de Nevado del Ruiz hebben plaatsgevonden.

1p **36** Welke van onderstaande methoden van onderzoek is in dit geval geschikt om vulkaanuitbarstingen van de Nevado del Ruiz tot maximaal 50.000 jaar geleden te dateren?

Kies uit één van de volgende methoden van onderzoek:

- O^{16} / O^{18}
- reliëfanalyse en sedimentologie
- pollenanalyse / palynologie
- vaststellen breedte jaarringen
- C^{14} -methode

Opgave 9 – De uitbarsting van de Nevado del Ruiz in 1985

bron 16

De vulkaan Nevado del Ruiz (5.300 meter) in de Andes

bron: volcanoes.usgs.gov

bron 17

Doorsnede van de bodem in de buurt van de Nevado del Ruiz

Engelse drop: afwisselende witte aslagen en zwarte humusrijke bodems op de Nevado del Ruiz vormen de 'streepjescode' waar de eruptiefrequentie aan kan worden afgelezen.

vrij naar: Kroonenberg, S., De menselijke maat, Amsterdam, september 2007